

A GÖRÖG PYRAUNOS EREDETE.

I.

A kiváltképen Görögországban nagyszámmal felszínrekerülő, sokáig névtelen edénytöredékeket egy ókori író (Pollux) adata alapján nevezték el a *πύραυρος* nevű edény darabjainak. Ez az edény *ἀναγνώρισις* tehát csak feltevés, hogy azonban megállja-e helyét, biztos választ alig adhatunk, aminek oka az írott emlékeknek keveset mondó adataik. És ez természetes is; az író, aki megemlékezik az edényről, a mindenki előtt korában valószínűleg általánosan ismert tárgyat nem ír le a nekünk ma kívánatos pontossággal.

A következőkben tehát feladatunk lesz az edényről szóló összes írott adatok ismertetése, azok bírálata és a következtetések levonása.

Az első említés a Kr. e. IV. sz.-ból származik, amikor a görög comoedia-írók darabjuk címéül vették fel az edény nevét. Később, a Kr. utáni századokban grammatikusok és lexicographusok említik meg munkáikban és röviden, néhány szót mondva róla, magyarázzák.

*

A Kr. e. IV. sz. elején működő középattikai comoedia-írónak, *Antiphanes*-nek August Meineke coniecturája juttatott egy *Πυραυρὸς* v. *Πυραυρὸν* c. comoediát. A byzantioniai Stephanos (Kr. u. VII. sz. első felében) ugyanis *Ἐθνικὰ* c. geographiai lexiconának Hermolaostól készített kivonata *Πάριος* címszó alatt egy csaknem bizonyosan comoediából származó idézet helyét a következőképen jelöli meg: *ἐμφανὲς* (a legtöbb kéziratban *ἐμφανὴς* olvasható) *ἐν Πυραυρῷ*. Aug. Meineke inkább az *ἐμφανὴς* lectióra támaszkodva azt *Ἀντιφάνης*-re javította. Hogy e correctio helyessége vagy helytelensége felett bírálatot mondhassunk, idézzük és vizsgáljuk meg közelebbről a byzantioniai Stephanos erre vonatkozó szavait:¹⁾

Πάριος, Πάριηδος, τὸ ὄρος τῆς Ἀτικῆς. τοῦτο καὶ ἀρσενικῶς λέγεται, ἐμφανὲς (vulgo ἐμφανὴς) ἐν Πυραυρῷ

Ἐς κόρακας! ἦξω δεῦρο, τὸν Πάριηθ' ὅλον φέρων.

¹⁾ V. Poetarum Comitorum Graecorum Fragmento. Post Augustum Meineke recognovit et Latine transtulit Fredericus Henricus Bothe etc. Parisies 1855. p. 395.

Nézzük már most, szükség van-e egyáltalán a coniecturára, vagy sem. Mert az *ἐμφανὲς* meg az *ἐμφανής* lectióknak, melyeket codexek hagyományoztak, egyaránt jó, helyes, érthető és elfogadható értelmük van: A *Πάριης* szó (Attika egyik hegye) hímnemű, ami kitűnik (*ἐμφανὲς* vagy *ἐμφανής*) a *Πυρρανὸς* vagy *Πυρρανὸν* c. comoedia következő helyéből: . . . τὸν Πάριηδ' ὅλον . . .

Nem fogadhatjuk el tehát A. Meineke erőszakos coniecturáját; a fentebb idézett munka az ő javítása alapján a fragmentumot és ezzel együtt a *Πυρρανὸς* vagy *Πυρρανὸν* c. comoediát Antiphanes többi comoedia-töredékei közé sorolja.

Mi indíthatta Meineket a coniecturára? Az a körülmény, hogy Stephanos nem jelölte meg a comoedia szerzőjét, miként azt a legtöbb töredék-idéző meg szokta tenni? Vagy mert az *ἐμφανής* kéziratok által is hagyományozott szó alkalmas volt a coniecturára?

De, miként ez több ízben előfordul, a töredéket idéző író nem tudja a comoedia szerzőjét, hanem csak annak címét, sőt akkor a fragmentumot is emlékezetből idézi. Véleményem szerint ez az eset áll fenn a Stephanos által idézett töredéknél is, s minthogy a Kr. e. IV. sz.-ból még két hasonló comoedia ismeretes, melyekről alább szólunk, ez a körülmény véleményünket megerősíteni látszik, vagyis e töredéket inkább az alább említett két comoedia-író darabjából származtatjuk.

Julius Pollux *Ῥωμαϊκὸν* c. művében, (IX. k. 71. segm.) melyről alább bővebben lesz szó, a *πεντέχαλκον* szóval kapcsolatban a Kr. e. IV. század közepén élő középpattikai comoedia-író *Aristophon* comoediájából két sort idéz, melynek helyét a következőképpen jelöli meg:

*εὐχομεν ἐν τοῖς Ῥωμιστοφῶντος Διδύμοις ἢ Πυρράνῳ.*²⁾ Polluxnak e nyilatkozatából arra következtethetünk, hogy *Aristophon*nak *Δίδυμοι* és *Πύρρανος* (v. *Πύρρανον*) c. comoediája egyaránt volt.

A Kr. e. IV. sz. végén *Alexis* középpattikai comoedia-író szintén írt egy *Πύρρανος* v. *Πύρρανον* c. comoediát, mely darabból a Kr. u. II. sz. végén és III. sz. elején élő *Athenaios* őrzött meg számunkra 5 töredéket³⁾ *Δειπνοσοφισταί* c. művében.⁴⁾ Az idézett helyeket mindenütt így jelöli meg: *Ἀλεξίς ἐν Πυρράνῳ*, vagyis nem tudjuk, hogy vajjon *Πύρρανος* vagy *Πύρρανον* volt-e *Alexis* comoediájának címe.

*

Idézzük most a grammatikusoknak és a lexicographusoknak az edényre vonatkozó helyeit, majd magyarázzuk ezeket, végül az edényre vonatkozó ismereteinket összegezzük.

Julius Pollux grammatikus a Kr. u. II. sz.-ban *Commodus* császárnak ajánlva írt egy terjedelmes munkát 10 könyvben *Ῥωμαϊκὸν* címmel, mely, noha kivonatban maradt ránk és nem minden hiba nélkül való, kiváltképpen archaeologiai szempontból megbecsülhetetlen. Ez tulajdonképpen egy régiségtani

²⁾ I. m. p. 506.

³⁾ I. m. pp. 561—562.

⁴⁾ *Athenaios: Δειπνοσοφισταί* VI. p. 244, D. (I és II. fragma), VI. p. 258, B. (III. fragm.), XIII. p. 590, B. (IV. fragm.) és XIV. p. 663, F. (V. fragm.).

kézikönyv számunkra, nélkülözhetetlen forrásmunka. Benne a leírt tárgyakat nem betűrendben, lexiconszerűen, hanem tárgyi csoportok szerint sorolja fel és magyarázza. Edényünket kétízben is méltónak tartotta felemlíteni. Az ide vonatkozó helyek a következők:⁵⁾

VI. k. 88—89. segm. (13. c.): *Μαγειρικὰ σκεύη, καὶ μαγείρων ἔργα, καὶ ἐργαλεῖα* címmel a többek közt a következőket írja (az egyes tárgyakat accusativusban sorolja fel):

88 segm.: . . . *ζωμήρουσιν, ἐτνήρουσιν, λέβητας, χαλκεία, κριβάνους, βαύνοους, ἱπνοους, πυραύνοους* (egykes kéziratban *πυρανούς*). 89. segm. *ἔστι δὲ ἀγγεῖα, οἷς τοὺς ἐμπύρους ἀνθρακας κομίζουσιν, ἐσχαρίδας, ἱππολεβήτιον, θερμαντήρα, χυτρώγανλον, ἡθμὸν, κοπίδα, μαχαίρας, δορίδας, αἷς ἔδερον, ἢ ἐφ' ὧν.*

X. k. 95. segm. (24. c.): *Περὶ τῶν τοῦ μαγείρων σκευῶν* cím alatt a következőkben szól edényünkről:

104. segm.: *Τὸ δὲ πύραυρον, ᾧ τοὺς ἐμπύρους ἀνθρακας κομίζουσιν, εἴποισ ἂν ἐμῇ δόξῃ καὶ πυρφόρον μαγειρικὰ δέ, καὶ κοπίδες, καὶ δορίδες, καὶ μαχαίριδες.*

Hesychios (valószínűleg a Kr. u. V. sz.-ban élt) alexandriai lexicographus hatalmas terjedelmű lexiconát az előző glossographusok, kiváltképen pedig *Diogenionos* munkája alapján állította össze. Gazdag tartalmú lexiconában edényünkre két címszót is találunk kétféle alakban írva:⁶⁾

II 4384. *πύραυρος*: *πῦρ ἐνανόμενος* (cod.: *ἐνδόμενος*) *λέγεται δὲ καὶ τὸ ἀγγεῖον, ἐν ᾧ φέρεται καὶ τὸ πῦρ, οὕτω.*

II 4394. *πύραυρον*: *εἰς ὃ ἂν πῦρ ἐναύηται, δαδίον, ἢ βόλβι τον, ἢ τοιοῦτόν τι. οἱ δὲ τὴν θέρμανσιν.*

Photios, a IX. sz.-beli híres constantinopolisi patriarcha, tudós *Λέξεων συναγωγή* c. régi jó források alapján összeállított glossariumában 475, 23. sz. a. megemlékezik egy *πύραυρος* nevű edényről.

A X. sz.-ban keletkezett *Etymologicum Magnum*-ban a következőket találjuk róla feljegyezve: 697, 21.:

πύραυρος *παρὰ τὸ πῦρ ἐναύειν ἐν αὐτῷ.*

Eustathios szónoklattanító, Thessalonice érseke (a XII. sz.-ban) a *Παρεκβολαὶ εἰς τὴν Ὀμήρου Ὀδύσσειαν καὶ Ἰλιάδα* c. művében, mely régi jó források alapján készült és Homeros műveire vonatkozó régi tudományos commentárokra gazdagon öleli fel, az Od. ε 490. sorában előforduló *αὐῆ* szó magyarázatánál megjegyzi, hogy a *πυραύσις* szó ebből az igéből (vagyis az *αὐῶ* = meggyújt igéből) származik, majd így folytatja: E p. 1547.

ἐκείθεν (t. i. az *αὐῶ* igéből) *καὶ πύραυρος κατὰ τοὺς παλαιούς, ὁ πῦρ ἐνανόμενος.*

Vegyük most kritikai vizsgálódás alá az egyes fentebb idézett helyeket, hogy mennyiben felelnek meg azok a teljes érthetőségnek?

⁵⁾ V. Julii Pollucis *Onomasticum* etc. Joh. Henricus Leberlinus et Tiberius Hemsterhuis. Amstelædami, 1706.

⁶⁾ Hesychii *Alexandrini Lexicon*, recensuit M. Schmidt. 4 vol. Jenae 1858—1868.

Pollux két alkalommal is megemlékezik az edényről; nem tekintve azt, hogy mindkét esetben másképen nevezi az edényt, mit elsősorban a kivonatoló rováására írunk, az első idézetben a helytelen, codexszövegen alapuló interpunctio nagy zavarokat idézett elő: a ζαμύρονος-tól a πύραυρος-ig a tárgyak tulajdonsága és rendeltetése nincs ismertetve, mint ezt *Pollux*tól megszoktuk, viszont az ἑσχαρις-tól a δορις nevűeknek előtt ἔστι δὲ ἄγγεῖα, οἷς τοὺς ἐμπύρους ἀνδρακας κομίζουσιν, a végén pedig αἷς ἔδερον ἢ ἐρ' ὄν a magyarázatuk. A második idézet ugyanis a leghatározottabban megjelöli az edény rendeltetését, míg ellenben az első idézet ugyanezt a rendeltetést az interpunctio következtében más edényeknek tulajdonítja, mindkét alkalommal ezt ugyanazon szavakkal fejezi ki, hogy t. i. az edényben ἐμπύρους ἀνδρακας κομίζουσιν (= égő szenet szállítanak, hordoznak). Véleményem szerint nem kell itt interpolációra gondolnunk, mert bárminemű kiiktatás a szövegből jelen esetben teljesen felesleges, minthogy új interpunctio felállításával tiszta és teljesen érthető szöveget nyerünk. Ily módon az első idézet a következő alakot ölti, mely ezután a második idézettel is teljes összhangban áll:

... ἔπυρος, πύραυρος, ἔστι δὲ ἄγγεῖα, οἷς τοὺς ἐμπύρους ἀνδρακας κομίζουσιν. ἑσχαρίδας ...

Hesychios lexiconában ugyanazon edény neve kétféleképpen írva kétszer fordul elő; és mindkét esetben másképen, bár nem ellentétesen, jellemzi ill. ismerteti is őket. Kétségtelen tehát, hogy itt interpolációval van dolgunk, ami könnyű beszúrása miatt is gyakori a lexicon-írók műveiben, mégpedig az első a betoldott rész, mit az általam fentebb említett kiadó, Schmidt zárójelben is tett. Az interpolatio első fele azonos az *Eustathios*ból idézett hely végével: πῦρ ἐνανόμενος, ill. ezen *eustathios*i hely alapján javították a *hesychios*i lectionak codex által hagyományozott ἐνδόμενος-át ἐνανόμενος-ra. És e correctionnak jogosultsága helytálló, mivel a görög nagybetűs codexírásban az *A*-t könnyen olvashatták *A*-nek; maga a πύραυρος szó is olvasható a kisbetűs görög codexírásban πύραυρος-nak, miként erről alább, az edény valószínű nevének megállapításánál lesz szó. Bár a *Hesychios*ból való idézet e két szava megegyezik az *Eustathios*nak az edényre vonatkozó kijelentésével, mégsem következtethetünk ebből arra, hogy az, aki *Hesychios* szövegébe e helyet beszúrta, *Eustathios*t vette alapul az interpolatio alkalmazásánál. E feltevésünket azzal támogatjuk, hogy *Eustathios* a πύραυρος szó etymológiájára határozottan rámutatott magyarázatánál, hogy t. i. az az αἶω igéből ered, míg ellenben *Hesychios*nál az interpolált részben a πύραυρος-t magyarázza, ami pedig nem vezethető le az αἶω igéből. Legvalószínűbb feltevésünk erre nézve az, hogy *Eustathios* is, meg a *Hesychios* interpolator is adatát egy előttünk ismeretlen glossographus elveszett művéből vette át. *Eustathios* adata pedig még forrásának etymologiai magyarázatára is rámutatva, amidőn e szófejtésnél a régi-ekre, mint állításának megerősítőire hivatkozik.

Hesychios ezen kétségtelenül interpolált helyének második fele viszont *Pollux* szövegének forrásul való használatára enged következtetni. Itt ugyanis magának az edény nevének az írásmódja is segítette az interpolatort abban, hogy azt πύραυρος-nak írja, *Pollux* szövegének egyes kézírata ugyanis az edény

nevét *πύρανος*-nak, vagyis helytelenül hagyományozta. Mégpedig Pollux mindkét helyét felhasználni látszik az interpolator; az elsőből: Hes. ἀγγεῖον, ἐν ᾧ φέρεται καὶ τὸ πῦρ — Poll. ἀγγεῖα, οἷς τοὺς ἐμπύρους ἀνθρώπους κομίζουσιν; a másodikból: Hes. φέρεται . . . τὸ πῦρ — Poll. πυροφόρος.

Vizsgáljuk immár közelebbről az idézeteket és azok szerzőit abból a szempontból, hogy mily források és mely szerzők műveinek felhasználásával ill. fel nem használásával állították össze munkájukat. Ennek közelebbről való megvizsgálása igen fontos, amennyiben e megállapítás alapján az egyik író idézetének több, a másiknak kevesebb fontosságot tulajdonítunk. Mert az pl. természetes is, hogy annak az írónak, aki források nélkül, mivel erre nem támaszkodhatik, mert esetleg nincs is, saját tapasztalatai alapján írja le a tárgyat, inkább elsőbbséget nyújtunk annak ismertetésénél, mint annak, aki esetleg több forrás alapján másolja be a leírást munkájába; az ilyen művekbe számtalan hiba csúszhatik bele, melyek részint a forrásul vett szöveg meg nem értése, vagy hanyag írása alapján jönnek létre, részint az is megtörténhetik, hogy hosszú évszázadok alatt az edény átalakult vagy esetleg ki is ment a használatból. Ezeket a körülményeket mind figyelembe kell vennünk; kiváltképpen a *πύρανος* nevű edényünk esetében.

Nem sokkal fentebb említettem Hesychiosszal, Photiosszal és Eustathiosszal kapcsolatban, de ami áll az Etymologicum Magnumra és részben Pollux munkájára nézve is, hogy előző glossographusok és szövegmagyarázók feljegyzéseit forrásul véve állították össze munkájukat. Minthogy azonban ezek az alapul vett munkák csaknem mind elvesztek számunkra, e másodikézből vett helyeket is nagyra becsüljük és értékeljük, bár nem feledjük, hogy csak közvetítettek ezek az edényre vonatkozó adatok.

Pollux nagyrészt saját tapasztalata útján írja le az egyes tárgyakat, forrást nem nagyon használ fel. Adata tehát pontosnak és megbízhatónak tekinthető.

A Hesychiosnál található első idézet, miként fentebb említettük, határozottan interpolatio, vagyis későbbi időkből származtatjuk; ez az interpolator részben egy ismeretlen lexicon-író, részben Polluxot veszi forrásul. A második idézet már az edény etymologicus magyarázatára is támaszkodik, amennyiben a *πύρανον* szót az *ἐναύω* igével magyaráz meg. Emiatt valószínűleg forrásul szolgált az Etymologicum Magnum szerkesztésénél: Etym. Magn. παρὰ τὸ πῦρ ἐναύειν ἐν αὐτῷ — Hesych. εἰς ὃ ἂν πῦρ ἐναύηται. És hogy az Etym. Magnum nem is közül annyit, mint amennyi Hesychiosnál tovább olvasható, ez érthető az előbbinek céljából és feladatából.

E helyen kell röviden megemlékeznünk Hesychios forrásairól, melyek néhány töredék kivételével mind elvesztek. Ezek a források (glossairók, lexikon-írók és grammatikusok munkái), melyekből Hesychios dolgozott, ill. összeállította munkáját, nemcsak az ő, hanem a többi hasonló tárgykörben dolgozó író munkájának is alapjául szolgáltak, ez azonban manapság csak ritkán mutatható ki éppen a források elveszte miatt. Azt azonban tudjuk, hogy Hesychios milyen forrás alapján dolgozott, amit most röviden vázolnunk kell. Egy Zopyrion nevű lexicographus kezdte meg egy lexicon számára az anyaggyűjtést és azt ki is adta 4 könyvben Περὶ γλωσσῶν ἤτοι λέξεων címmel. Ezt

a munkát folytatta ugyanazzal a címmel vagy *γλῶσσαι* elnevezés alatt és 95 könyvben gyűjtötte össze az anyagot a valószínűleg Kr. u.-i I. sz. közepén élt Pamphilus grammaticus. Ennek alapján állította össze ill. kivonatolta Julius Vestinus *Ἑλληνικά δνόματα* c. munkáját, amit viszont a Hadrianus korabeli Diogenianos vett alapul műve *Λέξις παντοδαπὴ κατὰ στοιχείων* v. *Περὶ ὁμογενήτων* megírásánál; ezt a lexicont pedig Hesychios tartotta szem előtt, ki más grammatikusok műveit is felhasználta, amint ez munkája címéből kiviláglik: *Ἡσυχίου γραμματικοῦ Ἀλεξανδρείας συναγωγή πᾶσων λέξεων κατὰ στοιχείων ἐκ τῶν Ἀριστάρχου καὶ Ἀπίωνος καὶ Ἡλιοδόρου*. Ezek a források néhány töredék kivételével elvesztek.

Eustathios a *πύρανος* szó etymológiájának megemlítésénél a régiekre hivatkozik a nélkül, hogy forrását megnevezné.

Ezek után próbáljuk megállapítani a nevét, mert mint láttuk, a kéziratok különféle elnevezés alatt hagyományozták, bár biztosnak látszik, hogy mindannyian egyazon edényre vonatkoznak. A hibás írást kétségtelenül előmozdította a szó etymológiájának nem ismerése; így állott elő Polluxnál az első idézetben: *πύρανος*, Hesychiosnál az első idézetben: *πύρανος*. A görög kisbetűs folyékony codexírásban ugyanis a *υ* könnyen olvasható *ν*-nek vagy *ι*-nak, amikor is az utóbbi esetben előállhatott a *πύρανος* lectio, az előbbinél pedig a *πυρανός*, ebből viszont a *πυρανός*.

Ami pedig a byzantioní Stephanos által idézett comoedia cím *Πυρανός*-nak vagy *Πυρανόν*-nak és Polluxnál az első idézetben codexileg hagyományozott *πυρανός*-nak a többiekétől ékezetben való eltérését illeti, elegendő, ha az előbbinél a comoediának nem elég pontos, valószínűleg emlékezetből való idézésére, az utóbbinál az edény nevének amúgy is hibás írásmódjára utalok, vagy ha hivatkozom a görög codexírásban a hanyag ékezetfelrakásra, vagy annak akár teljes mellőzésére is.

Mindezek tekintetbe vétele után az edény elnevezésére két név szolgál: *πύρανος* és *πύραννον*. Kétségtelen, hogy mind a két név helyes; véleményem szerint kétféle melléknévvel állunk szemben: *πύρανος*, *πύραννον*, ahol az elsőnél a *κέραμος*, az utóbbinál az *ἀγγεῖον* vagy a *σκεῦος* szó maradt el. Ezen feltevésemet elsősorban a szó etymológiája támogatja, amire leghatározottabban Eustathios mutatott rá, de amit, úgy látszik, felismert Hesychios is a második idézetben és még inkább az Etymologicum Magnum, melynek különben is ez a hivatása és feladata; mindketten ugyanis az *ἐναύω* igével magyarázzák és világítják meg az edény nevét. A szó etymológiája tehát a *πῦρ* (= tűz) főnév és *αὔω* (= égetek) ige.

Mi az edényt inkább *πύρανος*-nak hívjuk, mivel tekintélyesebb szerzőknél, azonkívül többször is fordul elő.

Az edény valószínű nevének megállapítása után magyarázzuk a következőkben és ismertessük a *πύρανος*-ra vonatkozó helyeket.

Pollux olyan konyhaedények közt említi, melyeknek a *πύρανος*-hoz hasonló rendeltetésük volt. Mindkét idézetében, ha az elsőnél is az általam ajánlott interpunctiót vesszük alapul, szerinte ez olyan edény, melyben égő szénét szállítanak, hordoznak. Azt hiszem azonban, hogy nem szükséges a

χομίζω igének egyedül csak a *hord, szállít* jelentést tulajdonítanunk, hanem tágabb értelemben a *tart* ige jelentését is kölcsönözhetjük neki. Így a *πύραυρος* olyan edény, melyben égő szénét tartanak.

Magyarázatunk eddigi része Pollux mindkét helyén előfordul; a második rész tovább megy és ebben az író egyéni véleményét halljuk, hogy ezt az edényt *πυροφόρος*-nak, tűzszállítónak is nevezhetné az ember. Pollux mindkét helyen az edényt a szakács eszközei, a konyhaedények közt említi, amiből nem kell éppen arra következtetnünk, hogy az edény csupán a sütés és főzés céljaira szolgált volna.

Hesychios két idézete közül az első, miként fentebb bővebben tárgyaltuk, kétségtelenül későbbi betoldás. Ezen idézet első fele különben teljesen megfelel, ha elfogadjuk a coniecturát, *Eustathios* nyilatkozatának, bár lehetetlennek tartjuk, hogy az interpolator adatát tőle kölcsönözte. Az idézet második fele pedig megfelel Pollux első és a második idézet első felében foglaltaknak, csak hogy más igével fejezi ki, hogy az edényben tüzet hordoznak.

A hesychiosi második idézet szerint a *πύραυρος*-ban tüzet raknak, benne tűz ég, mégpedig fáklya és fenyőfadarabokat (= *δαδίων*), fahulladékot, trágyát (?) (= *βόλβιτον*) vagy egyebet (= *ἢ τοιοῦτόν τι*) égetnek el benne. Van még ezen kívül *Hesychios*nak egy igen fontos kijelentése ugyanebben az idézetben, ami igen határozottan jelöli meg az edény rendeltetését és aminek az alapján egyszersmindenkorra kiiktatjuk azt a feltevést, hogy a *πύραυρος* egyáltalán a sütésre vagy főzésre szolgáló edény lett volna. *Hesychios* ugyanis a következőképen szól: *οἱ δὲ τὴν θέρμανσιν*, amit a következőképen értelmezek: mások a *πύραυρος* nevű edényt *θέρμανσιν*-nek, vagyis melegítőedénynek hívják.

Míg *Photios* a *πύραυρος* olvasatot támogatja, addig az *Etymologicum Magnum* feladatának megfelelően járva el az edény nevének etymológiájára utal, s csak annyit mond, hogy benne tűz ég.

Eustathios az *Odysseíához* írt jegyzeteiben a grammatikus szerepét töltve be az *αἶψα* igével kapcsolatban megemlíti, hogy ebből származik a *πύραυρος* szó is, ami a régiek szerint (= *κατὰ τοὺς παλαιούς*) nem egyéb, mint a *ὁ πῦρ ἐνανόμενος* összetétele, vagyis amelyekben tüzet gyújtanak, benne tűz ég.

Mindezek alapján már most kíséreljük meg rekonstruálni az edény rendeltetését, feladatát, minthogy alakjáról ezek az idézetek, általánosan ismert edény lévén, nem tesznek említést. Kétségtelenül nevezetes edény volt a görög és római magánéletben (hol valószínűleg furnusnak, [serpenyőnek] hívták), amire a reá vonatkozó aránylag nagyszámú idézetből is következtethetünk.

A *πύραυρος*: edény (*ἀγγεῖον*), benne tüzet raktak, gyújtottak, tűz égett benne, égő szénét, vagyis tüzet hordoztak, szállítottak vele; tehát könnyen hordozható, kezelhető. Lehetséges, hogy benne parazsattartottak, mert az edény belsejében hosszabb ideig maradt az meg égő állapotban. Benne a tüzet fenyőfából (= puhafából), hulladékfából rakták. Hűvös időjárás esetén melegítésre is szolgálhatott, de nem hihető, hogy a sütés és főzés céljaira is alkalmazták volna; a konyha felszereléséhez tartozott, tudjuk ugyanis, hogy pl. a rómaiaknál a szoba fűtése és melegítése télen a konyhaszemélyzet feladata volt.

Juhász László dr.